

УДК 342.951:347.77

DOI <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2019.4.27>

СТРУКТУРНІ ПІДРОЗДІЛИ МІНІСТЕРСТВА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ТОРГІВЛІ ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Постановка проблеми. Сфера забезпечення охорони прав інтелектуальної власності охоплює управлінську діяльність суб'єктів публічної адміністрації, які є носіями прав і обов'язків, урегульованих нормами адміністративного права, структурно об'єднані в Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Структурно до Мінекономрозвитку у сфері забезпечення охорони прав суб'єктів інтелектуальної власності входять різноманітні суб'єкти публічної адміністрації (структурні підрозділи органів управління, територіальні органи, служби, державні підприємства, функціональні управління, відділи) та їх посадові особи, водночас під впливом частих змін у системі органів виконавчої влади структура суб'єктів публічної адміністрації зазнає постійних змін, що впливає на стан забезпечення охорони прав інтелектуальної власності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання діяльності суб'єктів публічної адміністрації розглядали багато вчених-адміністративістів, серед яких варто назвати В.Б. Авер'янова, В.М. Бевзенка, Ю.П. Битяка, Т.О. Карабін, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, В.І. Курила, О.П. Світличного, С.Г. Стеценка, А.П. Хряпинського й ін. Проте питання структури Мінекономрозвитку у сфері забезпечення охорони прав інтелектуальної власності є малодослідженим в юридичній науці, що й зумовлює актуальність цієї статті.

Мета статті полягає у визначенні сучасної структури Мінекономрозвитку у сфері забезпечення охорони прав інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу. У юридичній літературі існують різні наукові підходи до визначення кола суб'єктів публічної адміністрації. Зокрема, до органів публічної адміністрації відносять суб'єктів, які були створені державою, органами місцевого самоврядування або яким було делеговано повноваження щодо реалізації публічних функцій у всіх сферах функціонування суспільства тощо. Тобто систему органів публічної адміністрації становлять органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, публічно-правові установи та публічно-правові фонди, суб'єкти делегованих повноважень [17, с. 52]. Варто погодитися з думкою О.П. Світличного, який звертає увагу на те, що, крім органів виконавчої влади, публічне управління може здійснюватися широким колом уповноважених суб'єктів публічної адміністрації, які наділені

різними за змістом і обсягом адміністративними повноваженнями, які організаційно не входять до системи органів виконавчої влади (окремі фізичні особи, юридичні особи публічного та приватного права), з погляду правової характеристики, залежно від рівня повноважень суб'єктів публічної адміністрації, їхня діяльність може розрізнятися за такими основними функціями: виконавчою, організаційною, регулятивною, експертною, оціночною, профілактичною, адміністративно-правовою, захисною, охоронною тощо [12, с. 215].

Не вдаючись до аналізу наукових думок щодо визначення кола суб'єктів публічної адміністрації, варто звернути увагу на п. 7 ч. 1 ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС) України, у якому наведений приблизний перелік суб'єктів публічної адміністрації. Зокрема, ними є: орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт під час здійснення ним публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, зокрема на виконання делегованих повноважень або надання адміністративних послуг [4].

Значна кількість вказаних суб'єктів публічної адміністрації здійснюють різноманітні функції щодо забезпечення охорони прав інтелектуальної власності, прав та законних інтересів інших учасників правовідносин у сфері інтелектуальної власності. Вони утворюють відповідну структуру, ефективність діяльності якої залежить від ступеня упорядкованості, організованості, злагодженості в усіх ланках.

Структура (лат. *structura* – будова, розміщення, порядок) – спосіб закономірного зв'язку між складовими частинами предметів і явищ природи; суспільства, мислення, пізнання; сукупність істотних зв'язків між компонентами всередині цілого; внутрішня будова чогось [16, с. 303–304]. Перебуваючи у структурних зв'язках, елементи системи виконують певну функцію. Водночас структура виражає стійкість системи, а функція – її мінливість. Завдяки своєму функціонуванню система має постійну тенденцію до вдосконалення та перебудови структури [5, с. 52].

Наказом Мінекономрозвитку «Деякі питання організації діяльності у сфері інтелектуальної власності з метою забезпечення організації діяльності у сфері інтелектуальної власності» від 22 березня 2018 р. № 387 визначено, що до державної системи правової охорони інтелектуальної власності входять: Державне підприємство (далі – ДП) «Укра-

інський інститут інтелектуальної власності», Державна організація (далі – ДО) «Українське агентство з авторських та суміжних прав», «Державна інноваційна фінансово-кредитна установа», Державна організація «Національний офіс інтелектуальної власності» [3].

Основною діяльністю ДП «Український інститут інтелектуальної власності» (далі – Укрпатент) є виконання визначених уповноваженим органом управління завдань із забезпечення розвитку та функціонування державної системи правової охорони інтелектуальної власності [13]. У структурі Укрпатенту діють різні відділи, зокрема відділ патентно-інформаційних послуг, консультацій та сприяння інноваційній діяльності щодо таких об'єктів права інтелектуальної власності: авторське право, торговельні марки, зазначення походження товару, винаходів та корисних моделей, промислових зразків [1].

ДО «Українське агентство з авторських та суміжних прав» утворена згідно зі ст. 49 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Вона заснована на державній власності, належить до сфери управління Мінекономрозвитку. Основним завданням організації є управління на колективній основі і захист майнових авторських прав вітчизняних і закордонних авторів на території України [14].

Державна інноваційна фінансово-кредитна установа, створена постановою Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 15 червня 2000 р. № 979 з метою здійснення фінансової підтримки інноваційної діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності, а також залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для розвитку реального сектора економіки, підвищення вітчизняного потенціалу з експорту продукції, що виробляється на підприємствах галузей національної економіки, захисту та підтримки національного товаровиробника [2].

Названі структурні підрозділи Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України є одними з основних суб'єктів публічного управління у сфері забезпечення охорони прав інтелектуальної власності.

Структурним підрозділом апарату Мінекономрозвитку є Департамент інтелектуальної власності, який наділений широким колом управлінських повноважень. До його складу входять відповідні структурні підрозділи: управління, відділи, сектори [6].

Відповідно до Положення, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності [7].

До структури Мінекономрозвитку входять Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів [8], територіальні підрозділи Держспоживслужби в областях та місті Києві, а також Український інститут експертизи рослин, у якому діють відділи з експертизи сорту рослин, відмінності, однорідності та стабіль-

ності сортів рослин, придатності до поширення сортів рослин [15].

З метою забезпечення охорони прав суб'єктів права інтелектуальної власності на такий об'єкт права інтелектуальної власності, як порода тварин, у структурі Мінекономрозвитку діє Департамент з питань тваринництва. Відповідно до Положення про Департамент з питань тваринництва, він визначає уповноважені установи (організації) та селекційні центри, розробляє: вимоги і порядок визначення уповноважених установ (організацій) та селекційних центрів; порядок присвоєння відповідного статусу суб'єктам племінної справи у тваринництві; кваліфікаційні вимоги до працівників, які виконують спеціальні роботи, пов'язані із племінними (генетичними) ресурсами; положення про сертифікати племінних (генетичних) ресурсів та зразки сертифікатів племінних (генетичних) ресурсів; положення про державні книги племінних тварин; Державний реєстр селекційних досягнень у тваринництві; порядок ведення племінного обліку тощо [9].

Серед структурних підрозділів Департаменту з питань тваринництва варто виділити відділ селекційно-племінної роботи, який, відповідно до законодавства, забезпечує взаємодію Міністерства з Державною службою України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів у сфері державного нагляду (контролю) за племінною справою у тваринництві; координує роботу державних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Департаменту з питань тваринництва [10].

На окрему увагу заслуговує діяльність новоствореного Національного офісу інтелектуальної власності. Розпорядженням КМУ затверджено План заходів з реалізації Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні від 23 серпня 2016 р. № 632-р, яким передбачено створення Національного органу інтелектуальної власності [11]. Вказаний орган ще не розпочав свою діяльність, не відомо, чим саме він займається.

Змістовний аналіз структури Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України свідчить, що для досягнення поставленої мети та вирішення завдань у сфері державного управління суб'єкти досліджуваних правовідносин наділяються правами й обов'язками, урегульованими нормами адміністративного права, які визначають зміст та межі адміністративно-правового статусу публічної адміністрації у сфері забезпечення охорони прав суб'єктів інтелектуальної власності.

Висновки. У підсумку варто зазначити, що суб'єктами досліджуваних правовідносин є визначені нормами адміністративного права суб'єкти публічної адміністрації, що діють у структурі Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Ними є:

- Національний офіс інтелектуальної власності;
- Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів;

- ДП «Український інститут інтелектуальної власності»;
- ДО «Українське агентство з авторських та суміжних прав»;
- Державна інноваційна фінансово-кредитна установа;
- Департамент інтелектуальної власності Мінекономрозвитку;
- Український інститут експертизи рослин;
- Департамент з питань тваринництва Мінекономрозвитку.

Специфічні риси вказаних суб'єктів публічної адміністрації мають юридично-владний, розпорядчий, організуючий та цілеспрямований загальносоціальний характер і реалізуються через комплекс визначених нормами адміністративного права функцій із метою врегулювання публічних інтересів.

Варто зазначити, що суттєво впливає на діяльність публічної адміністрації постійне реформування системи органів виконавчої влади, що не завжди має виправданий характер, а іноді призводить до неефективного виконання публічною адміністрацією поставлених завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності»: офіційний вебсайт. URL: <http://iii.ua/uk>.
2. Державна інноваційну фінансово-кредитна установа: постанова Кабінету Міністрів України від 15 червня 2000 р. № 979, у редакції постанови № 587 від 5 липня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/979-2000-p>.
3. Деякі питання організації діяльності у сфері інтелектуальної власності: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 387 від 22 березня 2018 р., у редакції наказу № 812 від 14 червня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
4. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № № 33–37. Ст. 446.
5. Коломoeць Т.О., Лютиков П.С. Сучасна система суб'єктів тлумачення норм адміністративного законодавства: аналіз основних складових. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 12. С. 51–54.
6. Положення «Про департамент інтелектуальної власності»: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 16 червня 2017 р. № 871. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0871731-17>.
7. Положення про Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України:

постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459, у редакції постанови КМУ від 11 вересня 2019 р. № 838. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/838-2019-p>.

8. Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів: постанова Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 667, у редакції постанови КМУ від 11 вересня 2019 р. № 838. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667-2019-p>.

9. Положення про Департамент тваринництва Міністерства аграрної політики та продовольства України: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України № 96 від 21 березня 2016 р., у редакції наказу № 444 від 7 листопада 2016 р. URL: <https://minagro.gov.ua/ua/pro-nas/struktorni-pidrozdzili-departament-agrarnoyi-politiki-ta-silskogo-gospodarstva/departament-tvarinnictva/polozhennya-pro-departament>.

10. Про затвердження положень про структурні підрозділи Департаменту тваринництва: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України № 152 від 20 березня 2017 р. URL: nakaz-minagropolitiki-pro-zatverdzhennya-polozhen-pro-struktorni-pidrozdzili-departamentu-tvarinnitstva.

11. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів від 23 серпня 2016 р. № 632-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/632-2016-p>.

12. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку: колективна монографія / за заг. ред. Т.О. Коломoeць, В.К. Колпакова. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 205–217.

13. Статут державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності»: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 30 березня 2018 р. № 462. URL: <https://ukrpatent.org/atachs/statut-30032018.pdf>

14. Статут державної організації «Українське агентство з авторських та суміжних прав»: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 18 березня 2019 р. № 435. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/main/tt1055009/sp:max100>.

15. Статут «Український інститут експертизи рослин»: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України № 269 від 27 травня 2019 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN052697.html.

16. Украинский советский энциклопедический словарь: в 3-х т. / редкол.: А.В. Кудрицкий (ответ. ред.) и др. Т. 3. Киев: Глав. ред. УСЭ. 772 с.

17. Хряпинський А.П. Адміністративно-правові засади контрольно-наглядової діяльності у сфері містобудування: дис. ... канд. юрид. наук. Херсон, 2014. 198 с.

Коротун О.М. СТРУКТУРНІ ПІДРОЗДІЛИ МІНІСТЕРСТВА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ТОРГІВЛІ ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Часті зміни в системі органів виконавчої влади безпосередньо впливають на всі структурні підрозділи центральних органів виконавчої влади. Не є винятком і структурні підрозділи Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Сфера забезпечення охорони прав інтелектуальної власності охоплює управлінську діяльність різноманітних суб'єктів публічної адміністрації, які є носіями прав і обов'язків, урегульованих нормами адміністративного права, які структурно об'єднані в Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

Структурно до Мінекономрозвитку у сфері забезпечення охорони прав суб'єктів інтелектуальної власності входять різноманітні суб'єкти публічної адміністрації (структурні підрозділи органів управління, територіальні органи, служби, державні підприємства, функціональні управління, відділи) та їх посадові

особи. Водночас варто зазначити, що суттєво впливає на діяльність публічної адміністрації постійне реформування системи органів виконавчої влади, що не завжди має виправданий характер, а іноді призводить до неефективного виконання публічною адміністрацією поставлених завдань. Це повною мірою стосується і Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, яке під впливом частих змін у системі органів виконавчої влади зазнає постійних реформ, що впливає не тільки на структуру суб'єктів публічної адміністрації, але й на безпосередній стан забезпечення охорони прав інтелектуальної власності.

Ключові слова: структура, суб'єкти, публічна адміністрація, охорона, інтелектуальна власність.

Korotun O.M. STRUCTURAL DEPARTMENTS OF THE MINISTRY OF DEVELOPMENT OF ECONOMY, TRADE AND AGRICULTURE OF UKRAINE IN THE FIELD OF PROTECTION OF PROTECTION

Frequent changes in the system of executive bodies directly affect all structural units of central executive bodies. The structural units of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine are no exception. The sphere of protection of intellectual property rights encompasses the management activities of various entities of public administration, which are holders of rights and responsibilities regulated by administrative law, which are structurally united in the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine.

Structurally, the Ministry of Economic Development in the field of intellectual property rights protection includes various public administration entities (structural subdivisions of governing bodies, territorial bodies, services, state-owned enterprises, functional departments, departments) and their officials. At the same time, it is worth noting that the reform of the executive power system, which does not always have a justified character and sometimes leads to inefficient performance of the tasks set by the public administration, has a significant impact on the activity of public administration. This is fully true of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine, which, under the influence of frequent changes in the system of executive authorities, is undergoing constant changes, which affects not only the structure of public administration entities, but also the immediate state of ensuring the protection of intellectual property rights.

Substantial analysis of the structure of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine shows that in order to achieve their goal and solve problems in public administration, their members are empowered with the rights and duties regulated by administrative law that determine the content and boundaries of the administrative and legal status of public administrations in the field of intellectual property rights protection.

It is stated that the subjects of the studied legal relations are defined by the norms of administrative law by the subjects of public administration acting within the structure of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine.

Attention is drawn to the specific features of the studied subjects of public administration, which have a legal-authority, administrative, organizational and purposeful general social character and are implemented through a set of functions defined by the rules of administrative law in order to regulate public interests and it is noted that a significant reform on the influence of public administration activities is the constant reform of the system of executive authorities, which does not always have a justified character and sometimes leads to inefficient performance of the tasks set by the public administration.

Key words: structure, entities, public administration, protection, intellectual property.